

de mens. Vervolgens pleit hij voor een personalistisch gemeenschapsideaal, dat in de verscheidene gemeenschappen, waarin wij leven, analoog verwerkelijk moet worden. Opvoeding en onderwijs moeten erop gericht zijn; het gezin moet er een bijzonder rijke verwerkelijking van vormen; maar ook alle meer zakelijke gemeenschappen moeten zoveel mogelijk de persoonlijkheid tot haar recht laten komen. Onontbeerlijk fundament hiervoor is een herstel van de verbondenheid van de mens met God. „Door het christelijk geloof komt de mens pas tot de meest hecht gefundeerde verhouding ten opzichte van de medemens” (blz. 97). J. M. Kijm

GERBRANDY, Sj. e.a., **Aspecten van de dood in de wetenschappen**. Interfacultaire voordrachten in 1956 gehouden aan de Vrije Universiteit. — J. Kok, Kampen, 1956, 104 pp., f 3.95.

Deze serie voordrachten is bedoeld om de studenten in aanraking te brengen met de problemen en de werkwijzen van andere dan hun eigen faculteiten, en om hen inzicht te geven in de betekenis van de beginselen van de V.U. voor de verschillende wetenschappen. Een overzicht van de sprekers en de door hen behandelde onderwerpen moge hier volstaan om enigszins aan te geven, hoe deze bedoelingen werden verwezenlijkt: Prof. Mr. Sj. Gerbrandy, Aspecten van de dood in het recht; Prof. G. Goudswaard, De sterfte in haar samenhang met economische verschijnselen; Prof. Dr. A. Hoitink, Aspecten van de dood in de geneeskunde; Prof. Dr. L. Kuilman, Aspecten van de dood in de biologie; Prof. Dr. G. de Vries, Aspecten van de dood in de literatuur. J. M. Kijm

LEDER, Gottfried, **Kriegsdienstverweigerung aus Gewissensgründen**. — Herder-Verlag, Freiburg i/Br., 1957, X-184 pp., ing. DM. 12.80.

Dit boek verschijnt op het ogenblik dat de Duitse Bondsrepubliek de eerste recruten voor haar nieuw leger werft. Het sinds de oorlog zo actuele probleem van de dienstweigering uit gewetensbezwaren wordt er onder verscheidene aspecten behandeld. In een eerste deel bestudeert S. het juridisch statuut, dat de West-Duitse grondwet voor de dienstweigeraar voorzagt. Vanuit een voorafgaande vergelijking met een soortgelijke regeling in de andere landen, krijgt de lezer een inzicht in de rechtelijke en politieke oplossing van de kwestie. De morele zijde van

het probleem, die met de notie „geweten” haar intrede deed in de grondwet, wordt in een tweede deel beschreven. Vanuit een omschrijving van het weerstandsrecht tegen de staat, vanuit een volkenrechtelijke en morele beoordeling van de oorlog en tenslotte langs de geldende opvattingen over gewetensvrijheid, komt S. tot een verantwoorde aanvaarding van het recht om dienst te weigeren uit gewetensbezwaar. Het ontbreekt deze studie — waarschijnlijk een doctoraats-thesis — niet aan ernst, inzicht en degelijkheid. Nochtans komt ze door haar talrijke verwijzingen wel eens aan eenheid en rijpe overtuigingskracht te kort. Het boek verdient de ruimste belangstelling vooral in België, waar het probleem van de dienstweigering sinds lang opgeworpen is en nog steeds geen wettelijke en bevredigende oplossing heeft gekregen.

L. Braeckmans

POLITIEK EN GESCHIEDENIS

HALPERIN, Ernst, **Der siegreiche Ketzler**. — Verlag für Politik und Wirtschaft, Köln, 1957, 396 pp., D.M. 15.80.

Als buitenlands correspondent in Belgrado heeft Halperin een gedegen studie gemaakt zowel van de binnenlandse toestanden in Joego-Slavië als van de buitenlandse betrekkingen van dit land. In dit boek met de ondertitel: Tito's Kampf gegen Stalin, geeft hij een boeiend relaas over de ontwikkeling van de verhouding tussen Joego-Slavië en Rusland na 1944. In dat jaar tastte Tito in principe de Russische hegemonie over de communistische wereld aan, toen hij de Joego-Slavische revolutie stelde boven de belangen van het verbond tussen Rusland en de Westelijke mogendheden. Na uit de Kominform gestoten te zijn ontwikkelt Tito geleidelijk een van de Russische afwijkende ideologie, die uiteindelijk zou moeten leiden tot een meer-partijstelsel. Als hij na de perfect geënceneerde knieval van Kroestsjef te Belgrado in 1955 deze consequentie niet aanvaardt, leidt dit tot het conflict Tito-Djilas, dat uitvoerig besproken wordt. Schrijver plaatst dit alles voortdurend tegen de achtergrond van het internationale gebeuren. Hij critiseert herhaalde malen de te slappe houding van het Westen tegen Tito en verwijt het te weinig inzicht in de communistische gedachtenwereld, waardoor het talrijke kan-